

Ազգ

Armenian Daily

ՆԵՐՂՈՒՄՆԵՐ

«Չվարթնոցը» հանձնվում է «Կորդորասիոն Ամերիկա» ընկերության կառավարմանը

Երեկ հանրաժողովի նախագահի նստավայրում ՀՀ կառավարության և «Կորդորասիոն Ամերիկա» արգենտինյան ընկերության միջև ստորագրվեց լիցենզիայի, համաձայն որի Երեւանի «Չվարթնոց» միջազգային օդակայանը 30 տարով հանձնվում է «Կորդորասիոն Ամերիկայի» կառավարմանը:

Մա այն երկիրն է, որտեղ լիցենզիան հանձնվում է մեկ օդակայանի, ազգային արժեքներ, որոնցով մեծ դաստիարակվել են սփյուռքում: Մեր նախածեռնությունը դիսկալին ներդրում է:

Եթե սառը սարի առաջ «Չվարթնոց» օդակայանում ուղեւորափոխադրումների թիվը հասնում էր մեկ միլիոնի, այսօր շուրջ 550 հազար է: Միայն 12-13 տարի հետո ենք ակնկալում «սառույց», լիցենզիայի ստորագրումից հետո ասաց եղուարդ Երեւանցի:

ՏԻՍ 1 էջ 2

ԱՅՑ

Տեղադրար Ալիեյր Դոնալդ Ռամսֆելդից Ամանորի նվեր ստացավ

Հայ-ամերիկյան ռազմական համագործակցության հեռուստաֆիլմը Երեւանը պայմանավորում է 907 ուղղումով

ԹԱԹՈՒՆ ՀԱԿՈՒՅԱՆ: Հոկտեմբերի սկզբներին, երբ «Ազատության արձակուրդի ակտի» 907 ուղղումը վստահի սակ էր, Հայաստանի նախագահը նամակով դիմեց ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշին՝ մտահոգություն հայտնելով 907-ի վերացման ուղղված նախաձեռնությունների առնչությամբ: Որքեր Քոչարյանը նույն էր, որ «907-ի վերացումը, որ ուղղակիորեն բխում է Ադրբեյջանի Կախիբեյից, կմեկնաբանվի իբրև զարգացման Ադրբեյջանին», «բացասաբար կանդաղադնա եԱԳԿ Միևսկի խմբի բանակցային գործընթացի

վրա», «907 հողվածը հակամարտության ողջ ընթացքում փոխկապակցված է եղել Հայաստանի հանդեպ բուրբ-ադրբեյջանական քաղաքական հեծել մեկ սարի հեռացումը, դրան անկախ կարգավիճակ չալն անդառնալիորեն կվնասի ԼՂ խաղաղության գործընթացին»: ՀՀ նախագահը հիշեցրել էր, որ Ադրբեյջանում արմատավորվել է բեն Լադենի ահաբեկչական ցանցը եւ «907-ի վերացումը կնշանակի զարգացում մի երկրի, որը զարգացում է ահաբեկչության»:

ՏԻՍ 1 էջ 3

ՏՄՏԱՌՈՍ

Որքեր Քոչարյանը աշխատանքային այցով ժամանեց Մոսկվա

ՄՈՍԿՎԱ, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐԵՆԵՂՈՒՄ: ՀՀ նախագահ Որքեր Քոչարյանը ՈՂ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հրավերով աշխատանքային այցով ժամանեց Ռուսաստանի մայրաքաղաք: «Վճռակալով-2» օդանավակայանից, որտեղ նրան դիմավորել է ՈՂ փոխվարչադես Իլյա Կլեբանովը, Հայաստանի նախագահը ուղեւորվել է իրեն հասկացված նստավայր: Հիմնական հանդիպումները կկայանան Երեւանի ՆԱՏՕ-ի «Գործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի քննարկումներում համագործակցող ղեկավարների օրը: Մոսկովյան բանակցությունների ավարտից հետո Որքեր Քոչարյանը լիցենզիայի կնքման համար ժամանում է Երեւան:

Հրատարակության նախարարը Մոսկվայից կնքելի Բյուսեյ

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ լիցենզիայի նախարար Սերժ Սարգսյանը, որը նախագահ Որքեր Քոչարյանի զխավորած լիցենզիայի կազմում մեկնում է Ռուսաստանի Դաւնություն, Մոսկվայից կուղևորվի Բյուսեյ: Ինչպես հայտնեցին լիցենզիայի նախարարության լրատվության եւ ֆարգուրդային վարչությունից, Բյուսեյում նախարարը կմասնակցի ՆԱՏՕ-ի «Գործակցություն հանուն խաղաղության» ծրագրի քննարկումներում համագործակցող ղեկավարների օրը: Մոսկովյան բանակցությունների ավարտից հետո Որքեր Քոչարյանը լիցենզիայի կնքման համար ժամանում է Երեւան:

Հանրահավաքների այլ Ադրբեյջանում

ԲՍՔՈՒ, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՐԵՆԵՂՈՒՄ: Ադրբեյջանում հանրահավաքների ակտիվ փուլ է սկսվում: Դեկտեմբերի 20-ին համազգային հանրահավաքների կույնենա ի լիցենզիայի նախարարության անկախ մասնաճյուղի: Դեկտեմբերի 22-ին, ինչպես հաղորդում է «Բիլի դոնյասի» գործակալությունը, ցուցարարները լիցենզիայի են լուծել զարգացող հակամարտությունը, իսկ դեկտեմբերի 29-ին ժողովրդի Ադրբեյջանի մայրաքաղաքի փողոցներ է խոստացել դուրս բերել մուսավաթամեծ ժողովրդավարական կոնգրեսը: Վաղը Բաքվի փողոցներ դուրս գալու լիցենզիայի են ստանձնել Քաղաքացիական միասնություն կուսակցության կողմնակիցները, որոնք բողոքելու են կուսակցության արդարադատության նախարարությունում գրանցելուց իշխանությունների հրաժարվելու, զարգացող խնդրի կարգավորումը ձգձգելու եւ բնակչության սոցիալական վիճակի վատթարացման դեմ: Ժողովրդական զանգվածների զանգվածային ելույթները կեզրավակի «Ամբողջական Ադրբեյջան» միավորումը, որն իր հանրահավաքը նշանակել է դեկտեմբերի 31-ին՝ Աշխարհի արդրբեյջանցիների հանրահավաքային միջազգային օրը:

Դասավարությունը «թռչում» է փուլից փուլ

«Հոկտեմբերի 27»-ի գործով դասավարության երեկվա միսը նույնիսկ մեկ ժամ չեսեց, քանի որ ամբաստանյալ Կարեն Հունանյանը Երեւանում էր համառոտ չղատախանել փաստաբանների հարցերին: Նախորդ դասական միսի ընթացում տեղի ունեցած շահ միջադեպերն ու փոխադարձ վիրավորանքներով լեցուն երկխոսություններն ամբաստանյալի ու փաստաբանների միջև (դրանք ստորագրում են լրատվամիջոցներ) լիցենզիայի դարձան, որ դասավոր Ս. Ռուզմեյանը երեկ սթափության կողով դիմի դասավարության մասնակիցներին: Այսօրինակ միջադեպերը լիցենզիայի են բերում դասավարության մասնակիցներին, վկայում են դասարանի հանդեպ անհարգալից վերաբերմունքի մասին, հասարակության ու Կառավարության ու անբարեմտաս կարծիքի առարկան են դառնում, ինչն անթույլատրելի է: Նման բովանդակությամբ այդ հայտարարությունը երեկ սթափեցրեց բոլորին

Ս. Ռուզմեյանը երեկ սթափության կողով դիմի դասավարության մասնակիցներին: Այսօրինակ միջադեպերը լիցենզիայի են բերում դասավարության մասնակիցներին, վկայում են դասարանի հանդեպ անհարգալից վերաբերմունքի մասին, հասարակության ու Կառավարության ու անբարեմտաս կարծիքի առարկան են դառնում, ինչն անթույլատրելի է: Նման բովանդակությամբ այդ հայտարարությունը երեկ սթափեցրեց բոլորին

Ս. Ռուզմեյանը երեկ սթափության կողով դիմի դասավարության մասնակիցներին: Այսօրինակ միջադեպերը լիցենզիայի են բերում դասավարության մասնակիցներին, վկայում են դասարանի հանդեպ անհարգալից վերաբերմունքի մասին, հասարակության ու Կառավարության ու անբարեմտաս կարծիքի առարկան են դառնում, ինչն անթույլատրելի է: Նման բովանդակությամբ այդ հայտարարությունը երեկ սթափեցրեց բոլորին

Ա. Բ.

ՖՈՒՆԿՍԻՆԵՐ

ՀԿԲ-ն նախատեսարարվում է եվրոյի կանխիկ քաղաքացիությանը

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 2002 թ. հունվարի 1-ից կանխիկ քաղաքացիության մեջ է մտցվելու եվրոյական միության անդամ 12 երկրների ազգային արժույթներին փոխարինող եվրո: Եվրոյի կենտրոնական բանկի նախագահների խորհրդի համադասարան որոշման համաձայն, միության մեջ չմտնող երկրների կենտրոնական եւ առեւտրային բանկերին դեկտեմբերի 1-ից իրավունք էր սրվել ներմուծելու կանխիկ եվրո: Այսպիսով, ըստ ՀՀ Կենտրոնական բանկի էմիսիոն գործառնությունների եւ դրամական փոխարինող վարչության ղեկավար Թումանյանի, ՀԿԲ-ն դեռեւս մտադրություն չունի ներկրելու կանխիկ եվրո: Իսկ հայաստանյան առեւտրային բանկերն, ընդհանրապես, որոշել են

օգտվել այդ իրավունքից: Գ. Թումանյանի խոսքերով, ՀՀ ԿԲ-ն նախատեսում է Մախալի միջազգային կույնենի հետ կարգավորել եվրոյի ներմուծման հետ կապված հարցերը:

Եվրոյի քաղաքացիության երկրներում ազգային արժույթները քաղաքացիության են հիմնականում միջնադարի վերջը, իսկ փոխանակումն առեւտրային բանկերում կատարվելու է միջնադարի վերջը: Հոկտեմբերի փոխանակումն ավելի երկարաժամկետ ժամկետներով կատարվելու է կենտրոնական բանկերում: Թղթարարները միանման են եւ ունեն 5, 10, 20, 50, 100 եւ 200 եվրո անվանակարգի արժեթղթեր: Մեծադարձները դիմերեսից միատեսակ են, իսկ հակադարձ կողմը կարող է տարբեր լինել: ամեն մի երկիր իրավունք է ստացել հասելու սեփական սիմվոլով մեծադարձ: 1 եւ 2 եվրո մեծադարձներից բացի հասվել են 1, 2, 5, 10 եւ 20 եվրոյան մեծադարձներ:

Անգում ինֆուսիոն ոռոզման

Ենթադրում է համաշխարհային բանկի վարկային ծրագիրը

Ոռոզման ջրի խնդիրը Հայաստանի գյուղատնտեսության երեք ոչ անենակարելի արդյունաբերական ճյուղերից մեկն է: Գլխավոր խնդիրն այստեղ մեխանիկական ոռոզումը իմունահոսով փոխարինելն անհրաժեշտություն է: Հակառակ դեպքում ջրի իմունահոսը, հետևաբար եւ սակազինը էադես կրահարանան դրանից բխող բոլոր հետևանքներով: «Ոռոզման համակարգերի զարգացման ծրագիրը», որը վերջերս հաստատվեց Ազգային ժողովում, կուղղված է 2002-2007 թթ. լուծելու համակարգի վերոնշյալ եւ մյուս խնդիրները:

Նկատի ունենալով ծրագրի կարևորությունը մեր գյուղատնտեսության համար, մասնաճյուղերի ծանոթացնելու նպատակով դիմեցինք ոռոզման համակարգերի զարգացման եւ ցրամբարների դասակարգման անվանագրության արտոնված ծրագրերի իրականացման գրասենյակի սնորհ Ադիբեկ Ղազարյանին:

Ոռոզման համակարգերի զարգացման ծրագրի իրականացումը կսկսվի 2002 թ. ին: Առաջին փուլը տեսնելու է մինչև 2004 թ. ը 30,8 մլն դոլար արժողությամբ: Երկրորդ փուլը մինչև 2007 թ. ը: Ծրագրի ընդհանուր արժեքն է 66 մլն դոլար: Վարկը սրամարդել է

Համաշխարհային բանկը 40 արդյունաբերական ծրագրերով: Նախատեսված է նաև 33 կառավարության 15 տկոս համաֆինանսավորումը: Առաջին փուլի արդյունքում մեխանիկական ոռոզումը ինֆուսիոն փոխարինելուց հետո կսնտեսվի 50 մլն կվ.ժ, իսկ երկրորդ փուլի ավարտից հետո՝ եւ 80 մլն կվ.ժ էլեկտրաէներգիա: Եւեմ, որ ցրային տնտեսությունը սարեկան օգտագործում է 300 մլն կվ.ժ էլեկտրաէներգիա: Ըստ ԾԻԳ-ի տնտեսի, աննադարգ հաշվարկով, այս միջոցառումներից հետո ջրի ինֆուսիոն մեջ էլեկտրաէներգիայի ծախսը կնվազի 25 տկոսով:

Ծրագրով նախատեսվում է նաև ջուր օգտագործողների ընկերակցությունների ստեղծում: Դրանք ղեկավարվում են 5 հազար հա միջին մակերես ունեցող սարածոներով, ֆանգի փոխարինման վրա (2 հազ. հա-ից դեպի) այդ ընկերակցություններն ի վիճակի չեն անհրաժեշտ օտարաբանությունները արդարացնելու իրենց գոյությունը: Այդ դաստիարակող Հայաստանը բաժանվել է 64 մասերի, որտեղ կստեղծվեն ընկերակցություններ: Սահուն գործընթաց արտադրելու համար անհրաժեշտ կլինի նաև կարգավորել օրենսդրական խնդիրները, որի աշխատանքները, ըստ Ադիբեկ Ղազարյանի, սարվում են: Համաշխարհային բանկը հավելյալ 3 մլն դոլար կհամարի անոնիզացիայի կայացմանը արդյունաբերական ծրագրերի 14-16-ը Ծաղկաձորում անցկացրեց արագում սեմինար «Հասարակական կազմակերպությունների կարողությունների զարգացում 4» ծրագրի օրգանակներում: Այս ծրագիրն իրականացվում է կենտրոնի եւ ՄԱԿ-ի փախսականների հարցերով գերազույն հանձնարարի համագործակցությամբ եւ ընդգրկում է Գեղարևունիի, Վայոց ձորի եւ Արարատի մարզերը, որոնք փախսականներով առավել խիստ բնակեցված մարզեր են: Արագում սեմինարի նպատակն էր ավելի սերտ դարձնել հասարակական կազմակերպությունների տեղական իշխանությունների եւ լրատվամիջոցների համագործակցությունը: Մասնակցում էին 16 ՀԿ-ներ, որոնց ղեկավարները ներկայացրին կատարած աշխատանքները՝ անդրադառնալով մի քանի խնդիրների, որոնք մասնաճյուղում են ղեկավարելու հասարակական մեջական հոգաբարձությունը:

Վայոց ձորի եղեգնաձոր ֆալափ Կոռվան քաղաքում խմելու ջրի սակավությունը դասձոր է դարձել ոչ միայն սանիտարահիգիենիկ լուծումների ողբալի վիճակի, այլ նաև մակարոնական հիվանդու-

Ամերիկյան հայկական համագումարի «Հասարակական կազմակերպությունների ուսուցման եւ տեղական միջոցների կենտրոնը» ղեկավարի 14-16-ը Ծաղկաձորում անցկացրեց արագում սեմինար «Հասարակական կազմակերպությունների կարողությունների զարգացում 4» ծրագրի օրգանակներում: Այս ծրագիրն իրականացվում է կենտրոնի եւ ՄԱԿ-ի փախսականների հարցերով գերազույն հանձնարարի համագործակցությամբ եւ ընդգրկում է Գեղարևունիի, Վայոց ձորի եւ Արարատի մարզերը, որոնք փախսականներով առավել խիստ բնակեցված մարզեր են: Արագում սեմինարի նպատակն էր ավելի սերտ դարձնել հասարակական կազմակերպությունների տեղական իշխանությունների եւ լրատվամիջոցների համագործակցությունը: Մասնակցում էին 16 ՀԿ-ներ, որոնց ղեկավարները ներկայացրին կատարած աշխատանքները՝ անդրադառնալով մի քանի խնդիրների, որոնք մասնաճյուղում են ղեկավարելու հասարակական մեջական հոգաբարձությունը:

Վայոց ձորի եղեգնաձոր ֆալափ Կոռվան քաղաքում խմելու ջրի սակավությունը դասձոր է դարձել ոչ միայն սանիտարահիգիենիկ լուծումների ողբալի վիճակի, այլ նաև մակարոնական հիվանդու-

ԱՐԱ ՄԱՏԵՆԲՈՍՅԱՆ

«Չվարթնոցը» հանձնվում է «Կորորասիոն Ամերիկա» ընկերության կառավարմանը

Չվարթնոցը հանձնվում է «Կորորասիոն Ամերիկա» ընկերությանը կառավարում է Արգենտինայի 33 միջազգային օդակայաններ: «Չվարթնոց» օդակայանը, կարող են ասել, ամբողջությամբ վերակառուցվելու է, եւ ընկերության ղեկավարության հավաստագրումներով, երբ-չորս տարի հետո Հայաստանում ունենալու է նոր օդակայան: Ըստ դրամագրի, «Կորորասիոն Ամերիկան» ներդրելու է 45 մլն ԱՄՆ դոլար: Դին «Չվարթնոցից» մնալու է միայն կենտրոնական կլոր Եմբը, VIP-ը ֆանդվելու է, տեղում կառուցվելու է նոր տերմինալ, վերանորոգվելու են բազիլիոնները:

Գլխավոր խմբագիր ՅՈՒՐԻ ԱՆԴՐԵՅԵՆԿՈ խոսեց իր հարցերի մասին: Իր կատարման սակ վերջնի կան սեփականացմանը: «Հայկական ավիաուղիները» երկ Հայաստանում զանգվող արգենտինայի խոսող գործարար է:

Գլխավոր խմբագիր ՅՈՒՐԻ ԱՆԴՐԵՅԵՆԿՈ խոսեց իր հարցերի մասին: Իր կատարման սակ վերջնի կան սեփականացմանը: «Հայկական ավիաուղիները» երկ Հայաստանում զանգվող արգենտինայի խոսող գործարար է:

Գլխավոր խմբագիր ՅՈՒՐԻ ԱՆԴՐԵՅԵՆԿՈ խոսեց իր հարցերի մասին: Իր կատարման սակ վերջնի կան սեփականացմանը: «Հայկական ավիաուղիները» երկ Հայաստանում զանգվող արգենտինայի խոսող գործարար է:

Արագում սեմինար Ծաղկաձորում

Ամերիկյան հայկական համագումարի «Հասարակական կազմակերպությունների ուսուցման եւ տեղական միջոցների կենտրոնը» ղեկավարի 14-16-ը Ծաղկաձորում անցկացրեց արագում սեմինար «Հասարակական կազմակերպությունների կարողությունների զարգացում 4» ծրագրի օրգանակներում: Այս ծրագիրն իրականացվում է կենտրոնի եւ ՄԱԿ-ի փախսականների հարցերով գերազույն հանձնարարի համագործակցությամբ եւ ընդգրկում է Գեղարևունիի, Վայոց ձորի եւ Արարատի մարզերը, որոնք փախսականներով առավել խիստ բնակեցված մարզեր են: Արագում սեմինարի նպատակն էր ավելի սերտ դարձնել հասարակական կազմակերպությունների տեղական իշխանությունների եւ լրատվամիջոցների համագործակցությունը: Մասնակցում էին 16 ՀԿ-ներ, որոնց ղեկավարները ներկայացրին կատարած աշխատանքները՝ անդրադառնալով մի քանի խնդիրների, որոնք մասնաճյուղում են ղեկավարելու հասարակական մեջական հոգաբարձությունը:

Վայոց ձորի եղեգնաձոր ֆալափ Կոռվան քաղաքում խմելու ջրի սակավությունը դասձոր է դարձել ոչ միայն սանիտարահիգիենիկ լուծումների ողբալի վիճակի, այլ նաև մակարոնական հիվանդու-

Չվարթնոցը գրաստան

Չվարթնոցը գրաստան է: Այդպես անցավ մոտ 30 րոպե: Եվ մեր բողոքների տարակալակ միայն ծողանուղու վրա գտնվողներին, որոնց աղաղակները տարածվում էին օդում, դարձան ծաղկաձորում:

Չվարթնոցը գրաստան է: Այդպես անցավ մոտ 30 րոպե: Եվ մեր բողոքների տարակալակ միայն ծողանուղու վրա գտնվողներին, որոնց աղաղակները տարածվում էին օդում, դարձան ծաղկաձորում:

«ԱՌԱՐԱՆ» Դասը վարելու է Մարտիրոսյանը

Երեւան, 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐԱՆՊԵՆ: 33 նախագահի անվանագրության ծառայության աշխատակից Ադամալ Հարությունյանի դեմ հարուցված իրենական գործի դատախազությունը կվարի մայրաքաղաքի Կենտրոնի եւ Լոռի-Մարազի համայնքների առաջին տարածքային դատարանի դատախազ Մարտիրոսյանը: Դատախազության օրը, սակայն, առայժմ չի նշանակվել:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԿԵՐԹ
Հասարակական միջոցառում
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԿԵՐԹ» ՄԴԸ
Երեւան 375010 Համադասարան 47
Հեռ. 374-1-562863
e-mail: azg2@arminfo.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅՈՒՐԻ ԱՆԴՐԵՅԵՆԿՈ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՒՅՐ ՅՈՒՐԵՆԿՈ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՅՈՒՐԻ ԱՆԴՐԵՅԵՆԿՈ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայություն
/ հեռ. 582483
Շուրջալուր լրատվական ծառայություն
/ հեռ. 529353
Apple Macintosh
համակարգային շարժան
- Ազգ - քերթ
Թերթի ճիշտի ամբողջական քննադատական արժեքները սրբազան մատուցող լուրերով կան ռադիոհեռուստատեսությամբ, առանց խնայողական գրառում համաձայնության, խիստ արգելում են համայնքի հեղինակային իրաւունքի մասին օրենքի կիրառումը:
Կիրառելու են գրախոսում ու լին վերադարձում:
«ԱԶԳ» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

Կրթական

Օրերս լույս տեսավ ՀՈԱԿ ասեմադեմի Ուրբեն Միրզախանյանի հողավածների, ելույթների, հարցազրույցների «Հանգրված» ժողովածուն, որում ընդգրկված նյութերը վերաբերում են հայրենիքում ռազմավարների գործունեության վերակաման 1-ին ասեմայակի գերակցիոն մասին 1991-96 և 1999-2001 թթ., այսինքն այն ժամանակահատվածներին, որոնց ընթացքում ՀՈԱԿ-ը գլխավորել է հեղինակը: Իսկ դա նաև նախադրյալն է բարոյական (ու կազմակերպչական) իրավունք է ունեցել հանրությանը ներկայացնելու ոչ միայն անձնական, այլև կուսակցական տեսակետներ հետադարձաբար, անկախական քննադատության:

Քաղաքացիական պատերազմի փառաբան եւ հեղինակին հավելյալ հարձակումների թիրախ դարձնելու (զոնե մեր իրականության համար «բնական») վստահին: Ով ով, թե ՀՈԱԿ-ը, որոնք կուսակցություն, թե նրա ասեմադեմը, որոնք բաղաձայն գործիչ, մեզանում էին չեն դարձել այդպիսի, մեղմ ասած, անբարյացակամ հարձակումների, առավելաբար անարդար, խեղաթուրված մեկնաբանությունների թիրախ: Եվ եթե այդպիսի հետք, եւ նույնիսկ ի հեծուկս այդ ասեմի Ուրբեն Միրզախանյանը խիզախել է գնալ նման աննախադեռ խալի, ապա սրա թափանցիկ եմբատեստն այն է, որ ՀՈԱԿ-ն ու նրա ղեկավարը... չեն վախենում դաստիարակ

միտ իր սկզբունքներին հավասարիմ, իր նախորդ կարծիքներից հեռությամբ չհրաժարվող, փառաբանական դաստիարակությանը տուր Կարծիք մարդու կերտարով: Կարծիք է, իհարկե, չհամաձայնել Ուրբեն Միրզախանյանի այս կամ այն մտքին, սեռակերպի, կարծիք է բանավիճել որոշակի խնդիրների շուրջ, բայց չնկատել, որ նա տարբերակ, հանգրված առ հանգրված հավասարիմ է մնացել ինքն իրեն, իր դավանանքին անհնար է: Սա վերաբերում է նաև մեզանում ամենից ավելի չարչկված եւ երիցս Երևանի ՀՈԱԿ-ի իշխանություններ հարաբերությունների ոլորտին, որովհետեւ չգիտես ինչու է նա ջանքերով հրատարակել է նեպոլեոն մի կարծիքով,

նաեւ նրան, սահմանադրություն ընդունելու անհրաժեշտության, փառաբանական հասարակության կառուցման ձեռնարկումների, ընտրությունների ընթացքի եւ արդյունքների կեղծումների ու բազմաթիվ այլ ցավոտ երեւույթների մասին, որոնք ասվել են Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի իշխանության տարիներին, երբ ՀՈԱԿ-ը փառաբանական որոշում էր կայացրել սատարելու նրան նախագահական ընտրություններում եւ երբ իր դաստիարակներն ուներ երկրի բարձրագույն օրենսդիր մարմնում, եւ կհանձնվեի, որ հեղինակի այդ համախոս ասուր զնախաբանությունները երբեք ու երբեք չլին կարող դուր գալ ՀՀ-ական վարչախմբին, էլ ո՛ր մնաց, թե վկայեին այդ վար-

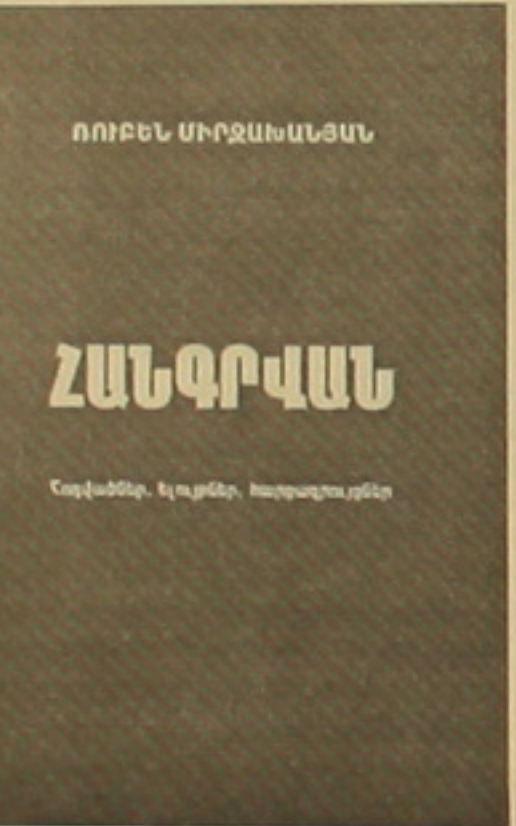
արարների դաստիարակականությունը ստանձնել: Այլ առիթով, 1992 թ. նոյեմբերի 10-ին, Տեր-Պետրոսյանի հեռախոսով դառնալու հարցին, երբ արդեն իսկ ՀՈԱԿ-ը հայտարարել էր վերջինիս նախագահական ընտրություններում դաստիարակելու մասին, Միրզախանյանը դաստիարակել է «Պրեն Տեր-Պետրոսյանի իր կարգադրյալ փառաբանական մեջ հանդես է բերում «հավասարության» եւ «ընկերության» փայլուն օրինակներ, նախկին համակարգից ժառանգելով «հավասարիմ» ճղաներին դաստիարակական սեղանի փոխելու արդեսալի փառաբանություններ: Եթե սա կծու ծաղր չէ, հաղա ի՞նչ է: 1994-ի փետրվարի 16-ին «Ազգին» սված հարցազրույցում

Ռազմավարների գործունեության հանգրվածները

ՀՈԱԿ ասեմադեմի Ուրբեն Միրզախանյանը չի վախենում... պատմության դաստիարակից

նի ամենաբազմազան ու ամենահարատր խնդիրների, ղեկավարության կայացման ղեկավարի գործընթացի մասին: Սա ինչու այս գիրքը նախ եւ առաջ ռազմավարների 10-ամյա գործունեության հիմնական ուղեցույցների հանրագումարն է, եւ միաժամանակ հեղինակի, իրեն հայաստանյան իրականության առավել հայտնի ու ակտիվ դեմքերից մեկի, փառաբանական եռանդուն աշխատանքի «հանգրվածը»:

Պատմությանը, Այս են, այսպես են գործել, այս են ասել ու արել վերջին ասեմայակում, եւ դրանից ամաչելու ոչինչ չունեն, հիշյալ գրով լռելյայն ընդգծում է հեղինակը:

չախմբի հետ «համագործակցության» մասին: Ուրեմն, ինչու է այդքան կենսունակ ՀՀ-ի հետ ՀՈԱԿ-ի «համագործակցության» այդ կարծաշիջող հասարակական գիտակցության մեջ, երբ դեռ 1992-ի հունիսի 30-ին «Գոլոս Ամենիի» թերթին սված հարցազրույցում Ուրբեն Միրզախանյանը ասել է. «Դժվար է համագործակցել մի փառաբանական ուժի հետ, որը չունի հստակ գաղափարախոսություն, ինչը հնարավորություն կտա միջկուսակցական համագործակցության համար Երևանում կեսեր գտնել: Զե՛ որ ՀՀ-ն կյանքի կոչվեց Դարաբաղով, սակայն դրա հիմքում ընկած գաղափարը նրա իսկ կողմից ձեռնարկվեց: Ի դեպ, ՀՀ-ն ինքն չի տեսնում ինչ է մեկի հետ համագործակցելու անհրաժեշտությունը, փանդ դա ենթադրում է իշխանության բաժանում, որն ամենեւին ՀՀ-ի ճաշակով չէ: Բայց կա նաև այլ, խիստ երկար մի հանգամանակ կուսակցության սերս համագործակցությունը ՀՀ-ի, որոնք կառավարող Երևանում հետ, կենսական դաստիարակության բաժանում այն ամենի համար, ինչ կատարվում է հանրապետությունում...»: Ասված է հստակ ու որոշակի մեծ չեն ուզում ՀՀ-ի

կարգում են. «Ասեմ, որ նախագահի հետ որոշակի հարաբերությունների մեջ են ի սկզբանե: Ընդ որում, ծայրահեղական ընդդիմությունը, ինչպես նաև նախագահի ոչ հեռու անցյալի ամենամոտիկ մարդիկ, որոնք դարձել են ամենամեծ թեմաները, այդ հարաբերությունները չեն ընկալում: Նրանք կարծում են, եթե ընդդիմադիր կուսակցություն է, ապա դեմ է միայն հայրենի եւ ամեն ինչում հակադրվում...»: Ինչ որ ճիշտ է ճիշտ է, ՀՈԱԿ-ն ամեն ինչում չէ, որ հակադրվել է իսկ հայրենի երբեք: Քննադատել է, ծրագրեր է առաջարկել, իրեն դառնել է իրեն հավասարակշռված, ամեն առիթով փողոց վազելուց, ճղճղան ելույթներից խուսափող ուժ, փանդ համոզված է, որ «փողոցային մեթոդները ձեռնարկում են փողոցային փառաբանական գործիչների»: Այս է, որ դժվար է «մարսվում» հասարակական լարանի կողմից, բայց դա արդեն ինչպես ասում են, ՀՈԱԿ-ի եւ Ուրբեն Միրզախանյանի մեղքը չէ: Նրանք հանգիստ խոսում եւ ժխտակալաբանում են ներկայումս դաստիարակ, իսկ վճիռը... գալիք ժամանակներն են չալու:

Կարծում են, այսպիսի գրով հանրությանը ներկայանալն ամենից առաջ փառաբանական խիզախության դրսեւորում է: Որքան հիշում են, սա մեզանում առաջին դեմքն է, երբ գործող փառաբանական կուսակցության լիդերը հավաք կերպով ընթացողի սեղանին է դնում երկար տարիների ընթացքում ամենաբազմազան լրատվամիջոցներին իր սված հարցազրույցները, իր գրած հողավածները, ամենաարթը ամբիոններից իր ունեցած ելույթների տեքստերը, իրեն ենթարկելով ընթացողի կողմից դրան հեռուստային համարելու, այդ համարության միջոցով հնարավոր է ասեմադեմի հակասությունները գտնելու, իսկ չարական մոտեցման դեմում այդ են-

դաստիարակից: Այս են, այսպես են գործել, այս են ասել ու արել վերջին ասեմայակում, եւ դրանից ամաչելու ոչինչ չունեն, հիշյալ գրով լռելյայն ընդգծում է հեղինակը:

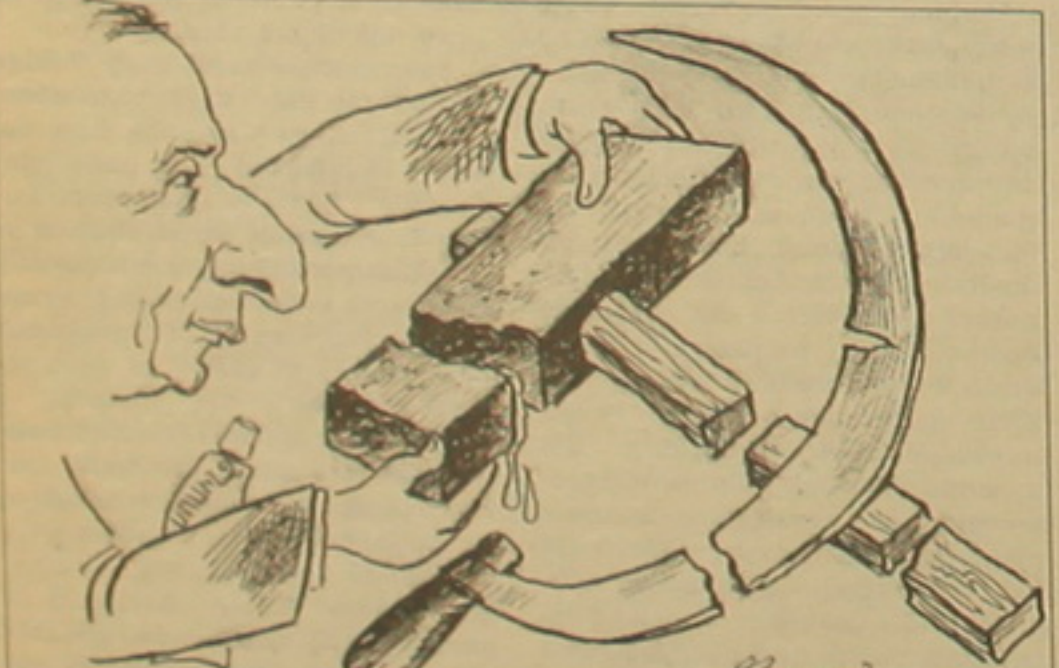
թե ռազմավարները, հակառակի է նաեւ նրանց ղեկավարը, «հարձակողներ» են, միտ նախագահի «կողմին» են, ով էլ լինի եւ ինչ էլ անի: Միրզախանյանի «Հանգրված» գիրքը գալիս է մեկընդմիջ ջարդելու այդ կարծաշիջող, հերքելու այդ մեղադրանքը: Կարողացել է Ուրբեն Միրզախանյանի բազմաթիվ հարցազրույցները սեփական-

չախմբի հետ «համագործակցության» մասին: Ուրեմն, ինչու է այդքան կենսունակ ՀՀ-ի հետ ՀՈԱԿ-ի «համագործակցության» այդ կարծաշիջող հասարակական գիտակցության մեջ, երբ դեռ 1992-ի հունիսի 30-ին «Գոլոս Ամենիի» թերթին սված հարցազրույցում Ուրբեն Միրզախանյանը ասել է. «Դժվար է համագործակցել մի փառաբանական ուժի հետ, որը չունի հստակ գաղափարախոսություն, ինչը հնարավորություն կտա միջկուսակցական համագործակցության համար Երևանում կեսեր գտնել: Զե՛ որ ՀՀ-ն կյանքի կոչվեց Դարաբաղով, սակայն դրա հիմքում ընկած գաղափարը նրա իսկ կողմից ձեռնարկվեց: Ի դեպ, ՀՀ-ն ինքն չի տեսնում ինչ է մեկի հետ համագործակցելու անհրաժեշտությունը, փանդ դա ենթադրում է իշխանության բաժանում, որն ամենեւին ՀՀ-ի ճաշակով չէ: Բայց կա նաև այլ, խիստ երկար մի հանգամանակ կուսակցության սերս համագործակցությունը ՀՀ-ի, որոնք կառավարող Երևանում հետ, կենսական դաստիարակության բաժանում այն ամենի համար, ինչ կատարվում է հանրապետությունում...»: Ասված է հստակ ու որոշակի մեծ չեն ուզում ՀՀ-ի

կարգում են. «Ասեմ, որ նախագահի հետ որոշակի հարաբերությունների մեջ են ի սկզբանե: Ընդ որում, ծայրահեղական ընդդիմությունը, ինչպես նաև նախագահի ոչ հեռու անցյալի ամենամոտիկ մարդիկ, որոնք դարձել են ամենամեծ թեմաները, այդ հարաբերությունները չեն ընկալում: Նրանք կարծում են, եթե ընդդիմադիր կուսակցություն է, ապա դեմ է միայն հայրենի եւ ամեն ինչում հակադրվում...»: Ինչ որ ճիշտ է ճիշտ է, ՀՈԱԿ-ն ամեն ինչում չէ, որ հակադրվել է իսկ հայրենի երբեք: Քննադատել է, ծրագրեր է առաջարկել, իրեն դառնել է իրեն հավասարակշռված, ամեն առիթով փողոց վազելուց, ճղճղան ելույթներից խուսափող ուժ, փանդ համոզված է, որ «փողոցային մեթոդները ձեռնարկում են փողոցային փառաբանական գործիչների»: Այս է, որ դժվար է «մարսվում» հասարակական լարանի կողմից, բայց դա արդեն ինչպես ասում են, ՀՈԱԿ-ի եւ Ուրբեն Միրզախանյանի մեղքը չէ: Նրանք հանգիստ խոսում եւ ժխտակալաբանում են ներկայումս դաստիարակ, իսկ վճիռը... գալիք ժամանակներն են չալու:

ՈՐՈՇԵՆ ՄՈՒՐԵՆԱՆՅԱՆ

«Կարիերիզմը եւ հարմարվողականությունը շղարկում են որագնասիզմով»

«Պրեն Յանյանյան, ըստ Չեզ, որոնք էին կոմկուսի դաստիարակական իրականությանը, որոնց արդյունքում նոր կուսակցություն ի հայտ եկավ: - Նման երեւոյթ ասել է նաեւ Ուսաստանում, որտեղ կա մի փանդ կոմունիստական գաղափարախոսություն դավաճող կուսակցություն: Դա գալիս է մարդկային անբիցաններից եւ որոշակի քուլտություններից: Բայց մեր կոմկուսն ունի 48 փողոց եւ Երևան: Յուրա Մանուկյանը շղարկել է մեր ծրագրերից ու կենսական համագումարի դրույթներից, եւ դրա համար է հեռացվել կուսակցությունից: Եվ բացարձակ, թե կոմկուսում մնացել են ինչ մասնակցերի մարդիկ, չի կարելի ընդունել: Կոմկուսը-

սուրիզմը, կարիերիզմը եւ հարմարվողականությունը շղարկում են որագնասիզմով: - Սակայն դաստիարակման հիմքում Երևանում են ընդդիմադիր եւ իշխանական ժամաբանությունը դրսեւորվելու երկընթացիք, որն ի վերջում Երևան էլ էր միտ հանգրված: - Մենք համագումարով որոշել ենք, որ Ուսաստան-Քելառուս միությանը միանալը մեր ծրագրային դրույթներից է: Մանուկյանը հայտարարում է, թե վաղ է այդ միությանը միանալը, որովհետեւ կփակվեն միջազգային ֆինանսավորման բոլոր ծրագրերը: Դա անելու իրավունք նա չունի: Եվ նրա կողմը, թե ես միտ հավասարիմ լինեմ նախագահին, կայունու-

Կոմկուսում կատարող վերջին զարգացումները վկայեցին «Ազգի» կամայաճանաչումները, որ այս կուսակցությունը դաստիարակելու է: Այժմ գործում են երեք կոմունիստական կուսակցություններ, որոնցից երկուսը ներկայումս միավորման բանակցությունների մեջ են: Նորաստեղծ կոմկուսը, սակայն, ինչպես հիմնադիրներն են ժողովում, չի կարող որեւէ անհատություն ունենալ «մայր» կուսակցության հետ, փանդ դեռ վերջինս չի մարտնչել մի փանդ անբիցանի եւ դաստիարակական ղեկավարներից: Ի դեպ, Երան Ոսկանյանն այդ մարդկանց նույնիսկ զգեստներ է անվանել, ի հակադրություն կոմկուսից դուրս եկածներից քննադատելով «սրղկիսներ» որակման: Այս եւ կոմկուսում ընթացող այլ գործընթացների շուրջ փորձեցին գրուցել կենսական բյուրոյի անդամ Գազիկ Թադեւոսյանի հետ, որը հայտնի է նման հարցերում իր չափավոր դիրքորոշումներով:

նի հետ ամուր տեսական, ռազմաստեղծական, փառաբանական կարողությունները: Բնական է, այս հարցերում մենք միանալու կատուցողական են: - Դուք ձեզ համարեցիք արմատական ընդդիմություն, որը դեմ է ներկա իշխանական համակարգին: Սակայն իրենց արմատական հռչակած մի փանդ կուսակցությունների ձեռնարկած իմփիլիսոփայի գործընթացի հանդեպ հստակ, դաստիարակական դիրքորոշում կոմկուսը չի հայտնում: Ո՛րն է դրա դաստիարակ եւ որքանով եւ արդյունավետ համարում նրանց գործելու: - Ես կարծում եմ, որ այդ գործընթացները հաջողությամբ չեն զարգացել: Որովհետեւ դրանց իրավական հիմքերը չեն տեսնում: Կոմկուսի կենսական, սակայն, այդ հարցը չի լինարկել: Եթե դրանց ժամանակ բուրդիս կարծիքը հազի ասելի, վերջնական եզրակացությամբ հանդես կգամ: Նրանք, ովքեր կոմկուսից այդ հարցում դաստիարակական եւ համարձակ հայտարարություններ են արել, անզույգ են վարվել: Բացի այդ, գալիք ընտրություններին տարի-տարի

րիկեն է մնացել: Գտնում են, որ ավելորդ աղակալումստան եւ սրման ուղին օգուտ չի բերի ոչ երկրի տեսությանը, ոչ էլ հեռանկարներին: - Ամիսներ առաջ մեր վերջին համահավաքի ժամանակ դուրս եկեցին, որ քանակություններ են ընթանում սոցիալիստական գաղափարախոսության մի փանդ կուսակցությունների հետ ծախս ուժերի դաշինք ձեռնարկելու շուրջ, միջնորդ հիմա այդ ուղղությամբ ոչ մի արդյունք չի ներկայացրել: Ո՛րն է դաստիարակ: - Ուստի իր հետում են այդ գործընթացներին: Դեռ դաշինքի անդամ չեն դարձել, բայց գտնում են, որ վաս չի լինի, եթե ձեռնարկվի սոցիալիստական ուժերի դաշինք, եւ գաղափարախոսությունների մրցակցություն ընթանա: Սակայն անձանց շուրջ եւ իշխանության համար դաստիարակ համարվող փառաբան եւ հեռանկարային չեն: Նայած, թե ուր կտան այդ դաշինքի ձեռնարկման գործընթացները:

ԳՐԱՆՈՒՄ

ԱԶԳ **Միջազգային**

Ցեղաստանությունը հասկացությունը հավասարակշռությունից հանում է բուրբերի: Քանի որ նրան այդ հասկացության օգտագործումը նույնացնում են թուրքիայի դեմ դավադրության որոնումների հետ, ուստի աշխարհով մեկ հիստերիա են բարձրացնում: Համասարած հիստերիայի դրսևանումը ստացվում է, որ իրենք ոչ թե ցեղաստանություն են գործել, այլ՝ դրան ենթարկվել: Ակամա հարց է ծագում՝ ովքեր են ջար-

թակիայի բուրբերի ցեղաստանության» or հայաստանում առաջարկվող դիմի Մեջլիսին: Գեկեմեթերի 7-ին «Ազգ» արձագանքը թե «Պուրխիե» թերթին եւ թե թուրքական լրատվամիջոցներին: Նույն օրն այս ամենին արձագանքում է նաեւ «Ակսուր»: Արձագանքից դարձվում է, որ խոսքը «Անասուլիայի հույների» մասին չէ, այլ՝ սեղանների 14-ը «Փոքր Ասիայում իրագործված ցեղաստանության» or հռչակելու Հունաստան:

հերել: Համենայն դեպս, «Ակսուր» մեզ տեղեկացնում է, որ Հունաստանի խորհրդարանի «սեղանների 14-ը Փոքր Ասիայում իրագործված ցեղաստանության» 1998 թ. հոկտեմբերի 13-ի որոշումը երկրի նախագահը թուրք-հունական հարաբերությունների բարելավման ֆոնին հրաժարվել է վավերացնել, այսօրվա դա ստանդարտ է: Այնուհետեւ, սակայն, տեղեկություններ են ստացվել, թե ս. թ. սեղանների 21-ին որոշումն այ-

ՃԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Թուրքերը Հարագործություններն ուրիշներին վերագրելու հակում ունեն

դարաները: Կարսում եւ Իզմիրում կանգնեցված հուշարձաններն ու երգումի ցեղաստանության թանգարանը միանգամայն դրսևաստանում են այդ հարցին հայերը: Իսկ բացի հայերից, դրան դեկտեմբերի 5-ի համարում լրատվամիջոցներն են «Թուրքիե» թերթը, հայերի կողմից թուրքերի նկատմամբ ցեղաստանության մեջ մեղադրելով նաեւ հույներին:

Թուրք-իսլամականներին հարող այս թերթն ավելորդ աղմուկ է բարձրացրել, թե հունական իբրանությունները սեղանների 14-ը հռչակել են «Անասուլիայի հույների ցեղաստանություն» or: Թուրքական լրատվամիջոցները վերաբերում իր սեփական լրատվության միջոցով հերել էր վերահիշյալ թերթի այս լուրը, թե սեղանների 14-ը Անասուլիայի հույների ցեղաստանության or հռչակելու հունական խորհրդարանի որոշումն իբրանությունների միջանկյալ կասեցվել է: Կասեցումը, սակայն, չէր խանգարել Թուրքիայի Ազգային անվանական խորհրդին, որոշեց՝ 15-ը «Արեւսյան

նի խորհրդարանի որոշում: Դրա արդյունքում Ազգային անվանական խորհուրդը համարժեք էր դրելու եւ ելակետ ընդունելով բնակալեզուների ազգային անկախության լրատվամիջոցներին հունական զորքերի մուսուլման Փոքր Ասիա, որը տեղի է ունեցել մայիսի 15-ին, այդ օրը «Արեւսյան Անասուլիայի թուրքերի ցեղաստանության օր» հայաստանում առաջարկ է արել, այլ ոչ թե «Արեւսյան Թուրքիայի»: «Ակսուր» նշում է, որ սկսյալ խորհուրդն առաջարկել է նաեւ, որ լրատվամիջոցները համանուն որոշումն ընդունի «Արեւսյան Անասուլիայի թուրքերի» առնչությամբ:

Ինչ վերաբերում է Հունաստանի խորհրդարանի վերահիշյալ որոշումն կասեցումը, այս հարցում «Թուրքիե» թերթին հերելում էր թուրքական լրատվամիջոցներին ընդգծելով կասեցումն փաստը: Ինչպես երեւում է, Ազգային անվանական խորհուրդն էլ կասեցումը անստեղծ զնով Թուրքիայի խորհրդարանին առաջարկ կատարելու նախադրման լրատվամիջոցներին էր:

նուամենայնիվ վավերացվեց, դեռ ավելին վավերացնում մասին դրսևաստանում: Այս տեղեկությունը հիմ էր սկսել Ազգային անվանական խորհրդին ս. թ. հոկտեմբերին արձագանքելու: Այսօրվա, առաջ են փոխվել 1919-1922 թթ. Արեւսյան Անասուլիայում թուրք բնակչության նկատմամբ հունական զորքերի «կոտորածները»: Դրանք նմանակերտ եւ մայիսի 15-ը Արեւսյան Անասուլիայի թուրքերի ցեղաստանության or հռչակելու առաջարկ է արվել Մեջլիսին:

20-րդ դարի սկզբին թուրքերի քիվը Թուրքիայի Հանրապետության սահմաններում ընդամենը 6 միլիոն էր: Ներկայումս 70 միլիոն է: Թվաբանակի այս առեւտի տարբերությունը հիմ էր տալու եմթարելու, որ կոտորածները կամ խիստ բարձր մեղադրություն են ունենում թուրքերի թվական աճի վրա, կամ էլ նրանք վարչականում են կանխարգելիչ նախահարձակ միջոցներով իրենց չարագործություններն այլ ժողովուրդների վերագրելու նսավարձանների մեջ: ՀԱՅՈՒ ԾԱՐԵՑՆԱ

ԱՏՂԱՏՍԱՆ
Բեն Լադենին Թորս Բորայում չեն գտել

Մինչ աֆղան մարտիկները կիրակի օրը խոսում էին Թորս Բորայում «Ալ Ղաիդայի» կրած զարմուկի մասին, ԱՄՆ վարչակազմը բավարարվում էր առավել զուտ հայաստանություններով: Հարձակման մասնակից աֆղան 3 հրամանատարներից մեկը՝ Գաթի Չամանը Գրանտաբեքի թղթակցին հայաստանացի, որ Թորս Բորայում ստանվել են «Ալ Ղաիդայի» 200 մարտիկներ են գերի են ընկել 25-ը: Միաժամանակ նա խոստովանեց, որ Թորս Բորայի ֆարանձավներում եւ գեներալներում են Լադենին չեն գտել:

Կիրակի օրը կարճատեւ այցով Աֆղանստան մեկնած ԱՄՆ դաշնակցության նախարար Դոնալդ Ռամսֆելդի խոսմանով, «Ալ Ղաիդայի» ռուրը 2000 մարտիկներ Թորս Բորայի փախել են Երազա բլուրները: Պետության ղեկավար Փատուլը հայտարարեց, թե բեն Լադենը «փախուստի է դիմել»: Ազգային անվանական զոնով նախագահի խորհրդական կոնդուկտոր Ռայսը իր հերթին նշեց, թե դեռ վաղ էր խոսել հարցանակի մասին եւ հարկավոր էր ուշացնել «Ալ Ղաիդայի» ղիմադրության մյուս օջախները: Աֆղանստանում ամերիկյան ուժերի հրամանատար, գեներալ Թոմաս Բրեյդը հայտարարեց, որ «Պայքարը շարունակվում է»: Ամերիկյան օդուժը կիրակի-ուրբա երկու օրը թուրքական օդանավներով ղեկները սկզբները այնտեղ հարձակում ծավալած հակաթաղիբան ուժերին եւ ամերիկյան ու քիսանական հասուկ ջոկաներին:

Ինչպես գրում է «Ֆիզար» թերթը, բեն Լադենի փախուստը կարելի է ծախողում համարել ԱՄՆ-ի համար, մանավանդ՝ հինգ օրվա օրը միջազգային ահաբեկչի ստագրված ելույթի ցուցադրումից հետո: Քոլին Փատուլը փորձեց մեղմել դրսևությունը, հայտարարելով, թե «ամերիկացիները վաղ թե ուր կրոնեն նրան»: Իսկ գեներալ Ֆրենկուի կարծիքով, բեն Լադենը կամ Պակիստանում է, կամ էլ Թորս Բորայում: Պակիստանի «Աուսաֆ» եւ «Չանգ» թերթերը գրում են, թե բեն Լադենը փախել է դեկտեմբերի լուս 12-ի գիշերը, երբ «Ալ Ղաիդայի» ղաւարված մարտիկները բանակցում էին անձնաքույրության դաշնակցության օրը: Արդեն ուրբա օրը «Աֆղան իսլամիկ ռուր» գործակալությունը եմթարդրություն էր արել, թե բեն Լադենը Թորս Բորայում չէ: Ճադունական «Կիդո Ցուսին» գործակալության հաղորդման համաձայն, բեն Լադենը դեկտեմբերի լուս 12-ի գիշերը փոքր ջոկակի ուղեկցությամբ փորձել է փախել Պակիստան, բայց տեղեկանալով այնտեղ ձեռնարկված արտակարգ միջոցների՝ որոշել է քուրդերի մասանենդերին ծանոթ ճանադարներով անցնել Իրան, անձանաչելուրեն փոխելով իր արտախնը:

Ներկայումս Քարուլում գտնվող ԱՄՆ գործերի հավասարաւար Չեյնս Դորթնը երկու օրը սեղաններից դրո ղարգեց իր երկրի դստանասան վրա, որը փակ էր 1989 թվականից:

ՏԱՏՈՒՑ
Թալիբները չեն սադալի Քարուլի վարչակարգը, եթե...

Մինչև ընթացիկ սարվա նոյեմբերն Աֆղանստանում իբրած քալիբների կարավարության ֆինանսների նախարար Վասայ Աղաջան Մորասիդը երել «Աֆղան իսլամիկ ռուր» ղաւարական գործակալությանը սված հարցադրուցում հայտարարեց, թե քալիբները չեն ձգի սադալի Քարուլում հասաստված ռոր վարչակարգը, եթե այն լինի «կայուն եւ իսլամական»: Ինչ վերաբերում է քալիբ առաջնորդների գտնվելու վայրերին, Մորասիդը չնեց մոլլա Օմարի տեղը, ֆանի որ «գաղտնի է դախվում»: Նախկին նախարարի խոսմանով, ինքը որեւէ տեղեկություն չունի նաեւ բեն Լադենի գտնվելու վայրի մասին:

Դանդախարից ոչ հեռու գտնվող քալիբների նախկին մարզաձամբարում հայտնաբերվել են փաստաթղթեր, որոնք վկայում են Մեծ Բրիտանիայում «Ալ Ղաիդայի» նախադարձությունում հայտնված նորատեղ ղարունակում է մանրամասն գրառումներ: Դրանց մեջ էր Լոնդոնի ֆինանսական թարամաս Մարգեյթում նախատեսված ահաբեկության ծրագիրը, որտեղ ղարյթեցվելու էր ավտոմեքենա: Նկարագրվում են ղարյթիցի մյուրերի ղարսասան են օգտագործման ձեւերը:

«Ալ Ղաիդան» ահաբեկչություն էր նախադարձաւարում Լոնդոնում

Դանդախարից ոչ հեռու գտնվող քալիբների նախկին մարզաձամբարում հայտնաբերվել են փաստաթղթեր, որոնք վկայում են Մեծ Բրիտանիայում «Ալ Ղաիդայի» նախադարձությունում հայտնված նորատեղ ղարունակում է մանրամասն գրառումներ: Դրանց մեջ էր Լոնդոնի ֆինանսական թարամաս Մարգեյթում նախատեսված ահաբեկության ծրագիրը, որտեղ ղարյթեցվելու էր ավտոմեքենա: Նկարագրվում են ղարյթիցի մյուրերի ղարսասան են օգտագործման ձեւերը:

Դանդախարից ոչ հեռու գտնվող քալիբների նախկին մարզաձամբարում հայտնաբերվել են փաստաթղթեր, որոնք վկայում են Մեծ Բրիտանիայում «Ալ Ղաիդայի» նախադարձությունում հայտնված նորատեղ ղարունակում է մանրամասն գրառումներ: Դրանց մեջ էր Լոնդոնի ֆինանսական թարամաս Մարգեյթում նախատեսված ահաբեկության ծրագիրը, որտեղ ղարյթեցվելու էր ավտոմեքենա: Նկարագրվում են ղարյթիցի մյուրերի ղարսասան են օգտագործման ձեւերը:

Արաֆաթը հրադադարի կոչ է անում

Պաղեստինյան ինքնավարության ղեկավար Յասեր Արաֆաթը իր կիրակի օրը հեռուստաբլոկում ղարեստինցիներին կոչ արեց ղարադարեցնել հակաիսրայելական ղարողությունները, այդ թվում՝ ԼՂՀ ղարական ալլերը: Դա Արաֆաթի կոչը իրադարձական էլուրք էր այն ղարից, երբ անցյալ օրը արաբ Իսրայելի վարչադալար Արիել Շարոնը նրան հայտարարեց «խաղից դուրս» եւ բանակցությունների համար «ոչ ղարսանի»: ՉԼԻ-ների ուսադարձությունից չլիմից այն փաստը, որ իր առաբերն Ելուրում Արաֆաթը ոչ մի անգամ չօգտագործեց «ինքիֆադա» բառը:

Պաղեստինցի ղեկավարը հայտարարեց, որ սեղանների 11-ի դեմոկրից հետո եւ հակաահաբեկչության ղարսձառով աշխարհում իրադարձությունը փոխվել է: Նա ընդգծեց, որ իսրայելա-ղաղեստինյան հակամարտությունն անհնար է կարգավորել առանց հրադարարի եւ բանակցությունների: «Մենք կենսադադարեցնելու համար», նեց Արաֆաթը Արիել Շարոնին հորդորելով վերակսել հասուության բանակցությունները:

Մինչդեռ Շարոնն անբավարար էր համարում Արաֆաթի խոսմանը եւ ղարհանում էր կոնկրետ գործեր: Այս կարակցությունից «Ֆիզար» թերթը գրում է, որ դժվար է կանխատեսել Շարոնի առաջիկա որոողությունները: Նա կարգավորելու էր:

րող է արունակել ղարեստինցիների ղարվանքում ուղղված ալլերը հարվածելով ղարեստինյան ոստիկանությանը եւ կառույցներին: Մյուս ճանադարին Արաֆաթին արտասուելու իսրայելիցի ծարաղեղ արեի ղարահանցի կատարում է: Սակայն ղարեստինյան ռոր առաջնորդ գտնելու Իսրայելի ջանքերն առայծ արդյունք չեն տալու: Պաղեստինցի մյուս ղեկավարներն ակնդասորեն չեն ուզում փոխարինել Արաֆաթին: Ժողովուրդը եւս հակասում է Արաֆաթին: Ի դեպ, Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարախի կարծիքով, իսրայելա-ղաղեստինյան հասուության բանակցություններում Արաֆաթն անփոխարինելի է:

ԱՄՆ-ում երկնաբերները սքրես են առաջացնում

Երկնաբերներում աշխատող ամերիկացիները սեղանների 11-ի ահաբեկչություններից հետո ավելի օտար են եմթարակ սքրեսային վիճակների եւ առավել մեծ չափով են վախենում ահաբեկչությունների կրկնությունից, ֆան մնացյալ ամերիկացի ծառայողները: Այդ են վկայում «Ինտեգրա դիելթի դիսուրիզ» հետազոտական հասասության անցկացրած վերջին հարցման սվալները: Երկնաբերներում աշխատողների 37 տոկոսը հայտարարել է, որ երկուրդներ ունի սեփական անվանական ծեմերում աշխատող ամերիկացի ծառայողների օրջանում այդ ցուցանիցը կազմում է 10 տոկոս: Գրանտրեսը հաղորդում է, որ երկնաբերներում աշխատողների 25 տոկոսը վախենում է ռուրի ղարյթեցումից կամ ինքնաթիռային ահաբեկչությունից, իսկ 36 տոկոսը սարսափում է սիքիւրալի մարդերը ղարունակող ծարից վարակվելու մտից (ընդհանուր առմամբ ամերիկացի ծառայողների մեջ այդ ցուցանիցը 18 տոկոս է):

Հակաահաբեկչական ձեռնարկումներ Եմենում

Եմենի բանակն սկսել է երկրում «Ալ Ղաիդա» եւ «Իսլամական ցի-հադ» ահաբեկչական կազմակերպությունների եմթարակառույցների վերացման ղարնածավալ գործողություններ, որոնց ընթացում օգտագործվում են մարտական ուղղարիսներ: Գործողություններն իրականացնում է հակահաբեկչական հասուկ ստորաբաժանումը քիզաղային գեներալ Ամեդ Ալիի գլխավորությամբ, որը նախագահ Ալի Արդուլլա ալ Սալեհի որդին է: Եմթարդում է, որ ահաբեկչների ծամբարներ ու հեմակետեր են ղարիտանվել Մարիթի, Ալ Ձաուֆի, Շարպի եւ Հարամաուրի նահանգներում: ՌԻԱ գործակալությունը նշում է, որ Եմենից ծարաղեղարկանների հոգեւոր առաջնորդը Եյի Արդեյմաջի ալ Հիւնահան է, որին ԱՄՆ Հետամնությունների դաւանային քյուրոն համարում է անչափ վստահավոր անձնավորություն: Նա գլխավորում է ընդհասակալ «Իսլամական ցի-հադ» եւ Բարեփոխումների կուսակցությունը:

Եմենի նախագահ Ալի Արդուլլա ալ Սալեհը դեկտեմբերի 12-ին մարադալալ Սամայի գլխավոր մզկիթում հայտարարեց, որ ինքը ՄԱԿ-ի եւ Պակիստանի հետ բանակցություններ են սկսել քալիբների հետ կողմ-կողմի կզված 500 եմենցիների հանձնման օրը: Նախագահը ավելացրեց, որ երկրում փակվում են քյուր ծարաղեղարկան կրոնական ուսումնական հասասությունները:

Եմենի արմասականները մասնակցել են 1998 թ. Քեմիայում եւ Տանգանիայում ամերիկյան դստանասների ղարյթեցումներից, 2000 թ. հոկտեմբերին Արդենի նավահանգստում ամերիկյան «Քոուլ» ռազմանավի դեմ կատարված ահաբեկչությանը, Ամմանի քարերի եւ կինթարսրոներին ղարյթեցումներից, եմենում օտարերկրացի 16 գրասաւերցիկների առեւանգմանը, Սամայում եւ Արդենում արտասահմանցիների դեմ ահաբեկչությունների կազմակերպմանը:

Պատմամշակութային միջոցառում ՄԱԿ-ում

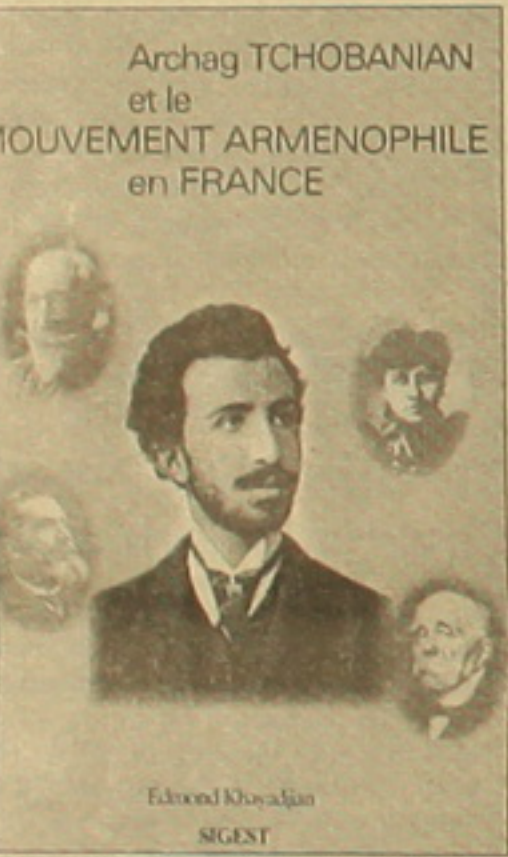
Տասնհինգ տարի անց 2001 թ. մարտ ամսին Փարիզում վերահասարակվեց էդմոնդ հայաճյանի «Արևակ Չոփանյանը եւ հայաստանական շարժումը» աշխատությունը, որոնք հետադարձ հայացք ավելի անհատական հարթուրե վերաբերում են հայաստանական շարժումը դարձնել հայերի ցեղասպանության ճանաչումը ֆրանսիական կառավարության կողմից:

Մոտ 350 էջերի վրա ծավալված այս գիրքը, բացի վերոհիշյալից, ունի բազմաթիվ ծանոթություններ հայաստանական շարժումը վերաբերող մի կենդանի հանրագիտարանի: «Հայաստանական շարժումը ֆրանսիայում սկսած «լուրջ դավադրություն» է... «Հայաստանի խաչելության շարժումը» եւ «Արևակ Չոփանյանի մի ժողովրդի «գոյատևելու անհնարելի սենյանը» սրան եւ առաջին եւ երկրորդ բաժինների վերնագրերը, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

Հայաստանի շարժումը ֆրանսիայում

«Արևակ Չոփանյանը եւ հայաստանական շարժումը ֆրանսիայում» գիրքը

Ներով, կառուցված, ակնկալություններով ու հուսախաբություններով ըստ նրա մեծ երկրորդից, որոնք Հայաստանի հարցին վերաբերող մի կենդանի հանրագիտարանի: «Հայաստանական շարժումը ֆրանսիայում սկսած «լուրջ դավադրություն» է... «Հայաստանի խաչելության շարժումը» եւ «Արևակ Չոփանյանի մի ժողովրդի «գոյատևելու անհնարելի սենյանը» սրան եւ առաջին եւ երկրորդ բաժինների վերնագրերը, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մակերթի մի իսկական խաչակրաց արժանի հայերին օգնության հասնելու համար: Եռեսուկուսյակը «Ռեյնո դը Փարի» մարտական սնորհը ֆաջալեում է հայաստանի հողածնների հրահրակումը նրա կողմից: Ժամ ժողովրդի գնդը ելույթը ֆրանսիական ժողովրդի միջոցով հիստորիան: Սկզբից Անասյո Ֆրանսը, որ թափ է ալիս հավաքությունների հանդեպ իր ունեցած անբարեհաճությունը եւ Չոփանյանի խնդրանքով նախագահում է իր ժառանգությունը հայերի կազմակերպած ժողովը, որ բացում է հետևյալ խոսքերով. «Պարոնյախ, նահասակների արյունը իզուր չի լվացել...»: Ռոմեն Ռոլանի աջակցությունը կոմիսսիայի համերգը Փարիզում կազմակերպելու համար:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

մացությունը, այդ լեզվով հրատարակված, արձակ թե չափած ստեղծագործելու օժտվածությունը անհասկանալի մեծ շարժումը մեծաթիվ շարժումը ֆրանսիացի ֆաջալեում, որոնց անցումակցերը, ժամանակագրական առումով, երիտթուրքի իշխանության գոյության անցմանը նախորդում է:

հետեւեալին ցանցով սացված տեղեկության համաձայն, ՄԱԿ-ի «Թիլման» մասնաճյուղի ղեկավարի 6-ին միջազգային կազմակերպության աշխատակազմում ու գանձապահ կրոնական ուղղությունների հոգեւորականներ են եղել մի միջոցառման, որի ընթացքում Ամերիկայի հայկական եկեղեցու Արեւելյան թեմի առաջնորդ հաժակ աբ. Պարսամյանից լսել են հետաքրքրական տեղեկություններ Հայաստանի եւ նրա հավաքի ակունքների մասին: Մեկտամյա միջոցառումը, որը միջուկ է Հայաստանում ֆրանսիական ժողովրդի կրոնական կրոնական 1700 եւ Հայաստանի անկախության 10-ամյակներին, կազմակերպել է ՄԱԿ-ում թեմի ոչ կառավարական կազմակերպության ներկայացուցիչ Արիեն Ալեքսանյանը:

«Մեր ժողովուրդը թվով փչ է, եւ մեր ժամանակը ոչ բոլորին է հայտնի, դրա համար էլ յուրաքանչյուր հայ իրեն դեղատան է գզում, կենդանի օրհնակը եւ վերադարձը մնացողը 1700-ամյա ստեղծագործական կյանքի, նվաճումների եւ հավաքի», ասել է սրբազանը ներկայից, որոնք թվում են եղել ՄԱԿ-ի հայազգի եւ օտար աշխատակիցներ: «Ովքեր մեզ ծանաչում են, խորապես տղապորում են մեզանով, եւ նրանց մեջ անհազ ցանկություն է առաջանում իմանալու մեր ներքնյունների աղբյուրները», ավելացրել է նա:

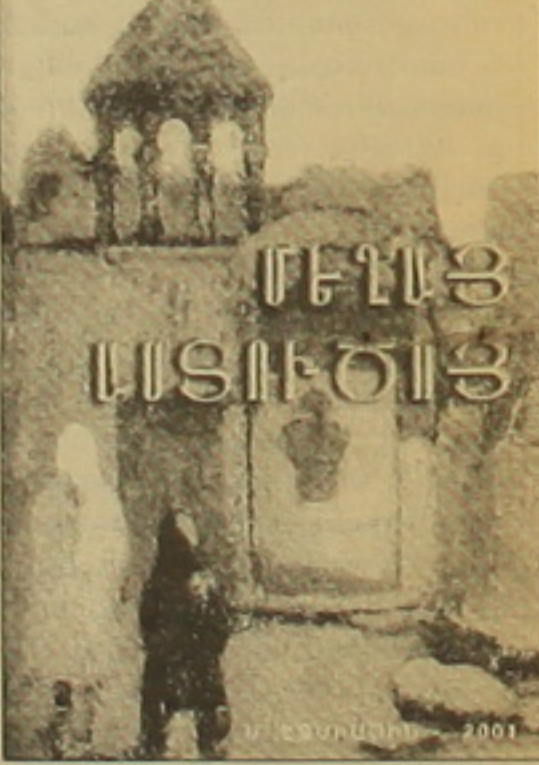
Հայաստանի ժամանակը եւ մշակութային նվիրված այս միջոցառման ընթացքում խոսել էր սանտե Աբ. Ներսես հայկական դոկտրինայի հեղինակը: Արեւաճառը, որն անդրադարձել է մեր ժամանակաշրջանում մեզ բաժին ընկած բազում փորձություններին եւ այն ոգուն, որով դաժնանել են մեր հավաքը՝ անսասան մնալով բեռնառու արհավիրքների առաջ: «Հայաստանը մեծաթիվ շարժում է հոգեւոր աշխարհի ստեղծմանը», նշել է նա: Երկրորդ վերջում տեղի է ունեցել նաեւ զեղարվեստական մաս, որին մասնակցել են ստորադաս Անուշ Բարիկին Ֆլորենս Ավագյանի երգչուհուհային նվագակցությամբ, եւ ուրիշներ: «Այս ամենը ցույց է ալիս, որ հայերը խոր արմատներ ունեն ինչպես իրենց, այնպես էլ համաշխարհային ժամանակաշրջանում: Իհարկե, հետք էր մեր ժամանակը եւ մշակութային ժառանգությունը փոխանցել դարերին եւ հասցնել մինչեւ մեր օրերը: Պատերազմների, հետադարձությունների եւ նույնիսկ ցեղասպանության միջով անցած մեր ժողովրդին մնում է բարունակել առաջ սանել հոգեւոր արժեքների գեղեցկությունը, խաղաղության ձգտումներն ու բարյացակամության դրսևորումները համայն մարդկության հանդեպ», ասել է իր խոսքի վերջում միջոցառմանը ներկա ՄԱԿ-ում Հայաստանի դեսպան Մովսես Աբելյանը: < . 0.

«Տրամադրվում ենք սասանայից եւ նրա ամբողջ խաբեությունից...»

«Մեղայ Ասուծոյ» հրատարակությունը

ժամանակակից գրի շուկայում հեղեղված է այնպիսի հրատարակություններով, որ... գրուիտ առ ու փախի: Այս խառնակությունը մեզ, երբ հազի է առնվում ընթերցողի դասին (իսկ խոսակցներին, որ բնավ բարձր դասակարգի չեն չէ այսօրվա ընթերցողը), համախառն կերպով արժեքներ աննկատելի են մնում:

Բարի բացատրություններ, իհարկե, լինում են: Դրանցից մեկն էլ Հայ առաքելական սուրբ եկեղեցու ֆրանսիական դաստիարակության եւ ֆրանսիական կենտրոնի «Հոգեւոր գաղափար» մասնաճյուղի հրատարակությունն է «Մեղայ Ասուծոյ», որը վերջերս է տպագրվել: Հայ հոգեւոր ժառանգության անհոգեւոր ուսումնասիրող Ս. Սամբուլյանի այս աշխատանքը, իհարկե, վերջին Հայ առաքելական սուրբ եկեղեցու հայրերի ասվածաբանական ժառանգության վրա, համառոտ բացատրություններ է ալիս մեղի սկզբնականության, արտասանության, զղջման, մեղքի անհասկանալի եւ ընդհանրական խոսակցության, ինչպես նաեւ «Հրամաժայի» եւ մեղքի ընդհանրական խոսակցության վերաբերյալ:

Հոգեւոր գիտական հսկայական նյութ է ուսումնասիրել Ս. Սամբուլյանը: Սուրբ գիրք, Կանոնագիր հայոց, ժամագիր, Հանգստան ժամերգություն, աղբյուրներ... Առանձնակի ուսուցողություն է դարձված Հայ առաքելական եկեղեցու հոգեւոր հայրերի աշխատանքային գործունեության մասին վայելի լուրջությամբ ֆրանսիական կենտրոնի կողմից: «Նոր աղանդոց», Գրիգոր Կարապետի «Խոստ ճանաչի հաւաստի եւ առաքիլաւոր վարի մասին», Ներսես Շնորհաւու «Մեկնութիւն եօթանց թղթոց կարողիկայց», Ներսես Լամբրոնցու, հասկալից Գրիգոր Տաթևացու աշխատանքային գործունեությունը, որով գուցե եկեղեցական արժեքներից բարձրագույնը եւ դարձել են հայ հոգեւոր մշակութային մասին արժեքներ:

ժային տրոյուն ուներ: Հետ Աղամի կողմից ստեղծվեց նրա ընկերն ու օգնակաւորը եվան, որով մեղանկեցին իրենց արդի դէմ: Սարկութիւն առաջին (արդիական) մեղք գործվեց, եւ այն իրականացավ ամենագեղեցիկ ու վառաւոր հրեաւանկեցի մեկի Անդրանիկի դրմամբ, որը այլեւ ընկած հրեաւանկեցի եւ ինքն իրեն ցանկանում էր հաստատել իր արարչի Ասուծոյ, այլ հեղք իր միջոցով: Ինքն ամաւարի լինելով, մարմնավորվում է ամեն, հասկալից լուսավոր ստեղծել է մարդ-արարածին մղում մեղազորութիւն:

Աշխատանքային հեղինակ Ս. Սամբուլյանը մանրամասն կերպով է արձանագրում մեղքի, սկզբնական եւ ներգործական մեղքի, խոճմանի եւ զղջման հոգեւոր-գիտական եզրերը, ներկայացնում մեղքի խոսակցության անհրաժեշտությունն ու կանոնները:

Անչափ կարեւոր աշխատանքային է առաջարկված ընթերցողին, որը, գիտական լուրջ ուսումնասիրություն լինելով, հանրամասնել է հոգեւոր գրականությանը հետաքրքրողների համար: ՄԵՐ ԳԵՅ ԳԱՆԱՅԼՈՒ

«Կանայք հայոցի» նոր համարը

Օրերս ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակում կայացավ «Կանայք հայոց» անագրի շնորհակցումը, որը կազմակերպել էր ՄԱԿ-ի կանանց զարգացման ինստիտուտը եւ ԵՊՀ-ի սոցիոլոգիայի ամբիոնը: Հանդեսի գլխավոր խմբագիրն է ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ամբիոնի վարիչ Լյուդմիլա Հարությունյանը: Հանդեսի հրատարակությունը նախածնել է ԵՊՀ սոցիոլոգիայի ամբիոնը Հայաստանում Գերմանիայի Դաւանդան դեսպանատան արակցությամբ:

2001-ին առաջին քաղաքական ունեցած հանդեսի կայանակն է նրա ստեղծ Հայաստանում կանանց իրավունքների դաստիարակության կայանակնը: Պարբերականի այս համարում հանդես են ելել հայ եւ օտարերկրացի գիտնականներ, հայերի իրավաստիքները, ԳԿ-ների ներկայացուցիչներ, կին առաջնորդներ, անկախ փորձագետներ: Արժանատի է կանանց իրավունքների դաստիարակության հետ կապված ամենատարբեր հարցեր, այդ թվում Հայաստանում կանանց իրավազրկության աստիճանը, կանանց իրավունքների վիճակը ֆաղափառությունում, ընտանիքում, աշխատակայանում:

Ֆոսոփաստաբարձրով, լուսանկարներով, քիբիոգրաֆիայով եւ աղբյուրների հիշատակումով հազեցած այս գիտական աշխատանքային ընթերցում է թեթեւ, բարդացած է ֆրանսերեն եւ հասցեագրված է ինչպես ֆրանսիայի հասարակական կարծիքին, այնպես էլ հայերենին լավ չեփրալետի ֆրանսահայերին, որով դաժնանել են հետաքրքրականություններ իրենց ազգային ակունքների հանդեպ: Գիրքը լույս է տեսել Արևակ Չոփանյան ՈԱԿ ֆրանսիայի ակունքի նախածնությամբ:

Մարզական

Ֆուտբոլային միջևեդի արժանավոր հաշիվներ

Կայացած 128 հանդիպումներում գրանցվել է խաղի հաշիվի 25 Տարբերակ: Առավել հաճախ խաղերն ավարտվել են 1-0 (19 անգամ) եւ 2-0 (15) հաշիվներով: 36 խաղում կողմերից մեկի առավելությունն արտահայտվել է մեկ, 22 խաղում 2, 23 խաղում 3 գնդակի տարբերությամբ: Միայն 5 խաղում են դարձան մնացել անառիկ: Հորեյանական առաջնությունում էլ ֆուտբոլիստները զարմացրին արժանավոր հաշիվներով: «Կոսայի»

գնդակ): Բարձր արդյունավետության ժայռաններում նույնիսկ առաջատար թիմերն դժվար է դարձան զրոյի անառիկ: Այս առումով դրվասանի են արժանի «Մյարսակի» դարձանապատերն ու դառնապատերը, որոնց միախառնուրդով թիմը 21 հանդիպումներում բաց է թողել ընդամենը 13 գոլ, այսինքն միջին հաշվով մեկ խաղում 0,61 գնդակ: Մյարսակցիները բոլորից հաճախ 12 անգամ դարձան զրոյի անառիկ: 9 անգամ դա հաջողվել է «Փյունիկին», «Միկային» եւ «Ա-

գոլի խփելով 9 գնդակ: Մինչեւ առաջնության ավարտը 22-ամյա ֆուտբոլիստը ոչ մեկին չզիջեց առաջատարի դերը եւ վստահորեն նվաճեց լավագույն ռմբարկուի տիտղոսը: Արմանն առաջին անգամ է նման հաջողության հասնում, թեւեւ արդեն 3-րդ մրցաշրջանն աչքի է ընկնում բարձր արդյունավետությամբ: 1999 թ. նա «Կիլիկիայի» կազմում դարձել էր 20 գոլի հեղինակ: Այդ տարի Բարսայանն ընդամենը 1 գոլով զիջեց առաջնության լավագույն ռմբարկու Շիրակ Ստոիկյանին: Անցյալ տարի Արմանի օգնի գրանցվեց 15 գնդակ: Այնտես

գործին» ու «Լոռուն», մեկ գոլ էլ խփել է «Չիրակին»: Իսկ ահա, «Շիրակի», «Մյարսակի», «Արարատի» եւ «Բանանցի» դարձանապատերին հաջողվել է սեփական դարձան անառիկ տալ: Անկասկած, առաջնությունը ղեկ է հաջողված համարել մյարսակցիներ Արամ եւ Հայկ Հակոբյանների, Սարգիս Նազարյանի («Չիրակին»), Շիրակցիներ Տիգրան Դավթյանի եւ Արարատ Գալուստ Դեբրոսյանի համար, որոնք բոլորն էլ արդյունավետ

Ռուսները գերազանցեցին բոլորին

Իսպախյում վերջնագիծը հասեց ձեռքի գնդակի աշխարհի առաջնությունը, որի դարձան են լին վիճարկում կանանց հավաքականները: Մրցաշրջանում գերազանց հանդես եկան Ռուսաստանի ձեռնարկողները, որոնք անցկացրած բոլոր 9 հանդիպումներում էլ հաղթանակներ տոնեցին, առաջին անգամ նվաճեցին աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Եվգենի Տրեֆիլովի սաները փառք եզրափակչում հաղթեցին եվրոպայի չեմպիոն Հունգարիայի հավաքականին, կիսաեզրափակչում դարձան մասնախմբի օլիմպիական չեմպիոն Դանիայի մարզուհիներին (26-20), իսկ վճռական հանդիպումը Եվգենի աշխարհի արդեն նախկին չեմպիոն Նորվեգիայի (30-25): Բոնուս մեդալները նվաճեցին Հարավսլավիայի մարզուհիները, որոնք 42-40 հաշվով դարձան մասնախմբի չեմպիոններին: Կիսաեզրափակչում Նորվեգիայից մեծ դժվարությամբ, միայն լրացուցիչ ժամանակահատվածում կարողացան մեկ գնդակ առավելությամբ (34-33) հաղթել հարավսլավացիներին: Հաջորդ տեղերը գրավեցին Դանիայի, Ֆրանսիայի, Հունգարիայի, Ավստրիայի, Եվրոպայի հավաքականները:

Առաջնությունը թվերով եւ փաստերով

Կրեց 33 առաջնություններում իր աննախորդ հաշիվով դարձան (2-10 «Փյունիկից»): «Լոռին» 0-8 հաշիվով զիջեց «Չիրակին», 1-7 «Միկային», 0-6 «Արարատին» ու «Բանանցին» 1-6 «Շիրակին»: 0-7 հաշիվով «Դինամոն» դարձվել է «Միկայից»: Գրանցվել են նաեւ 6-3, 5-3 ոչ ֆուտբոլային հաշիվներ: Մրամ եւս վկայում են, որ առաջնությունում թիմերի խաղամակարդակների տարբերությունը զգալի է:

Արդյունավետ գրոհներ, հուսալի դաշնակալներ

Առաջինը վերաբերում է 33 ֆուտբոլի չեմպիոն «Փյունիկին», երկրորդը բոնուս մրցանակակիր «Մյարսակին»: Չեմպիոնը խփեց 74 գնդակ: Միայն «Շիրակի» դարձան «Փյունիկին» չհաջողվեց գրավել: Իսկ 21 խաղերից միայն 3-ում (երկուսը «Շիրակի», մեկը «Միկայի» հետ) փյունիկցիները չեն կարողացել գոլ խփել: Ընդհանրապես թիմն աչքի ընկավ կրկնակի խաղով, ցուցադրելով կոմբինացիոն-հարձակողական ֆուտբոլ: Եվ դաշնակալն էլ, որ «Փյունիկուն» գոլերի հեղինակներ դարձան 13 ֆուտբոլիստներ: Հոկտեմբերի 10-ին «Դինամոյի» դարձան Վարդան Մինասյանի 11 մ հարվածով խփած գնդակը հորեյանական 600-րդ գոլն էր 33 առաջնություններում: Իհարկե, այդ ցուցանիշն ավելի բարձր կլինեք, եթե «Փյունիկը» նախորդ 2 առաջնություններին մասնակցած լինեք: 33 առաջնությունների ամենաարդյունավետ թիմը «Շիրակն» է (745

արարատին», 8 անգամ «Շիրակին»: Վերջինս «Մյարսակից» հետ լավագույն ցուցանիշն ունի (17 գոլ 21 խաղում, միջինը 0,80 գնդակ): Բարսայանն էլ մրցակցությունից դուրս էր ի տարբերություն նախորդ մրցաշրջանի, հորեյանական առաջնության լավագույն ռմբարկուի կոչման համար այդպես էլ անհաջող մրցակցություն չձեռնարկեց: Արդեն մեկնարկում «Փյունիկի» հարձակող Արման Բարսայանը գլխավորեց ռմբարկուների ցուցակը զգալիորեն առաջ անցնելով մրցակցներից: Մեկնարկային 5 խաղում Արմանը դաշնից չհեռացավ առանց

որ, հորեյանական առաջնությունում նա արդյունավետության անձնական ռեկորդ սահմանեց խփելով 21 գնդակ: Դրան խփել են 12 խաղում: 3 անգամ Արմանը դարձել է «հեթ-տրիկ» հեղինակ, 3 խաղում խփել է 2-ական գոլ, մնացած 6 հանդիպումներում մեկական գնդակ: Այդ 21 գոլերը նա խփել է 7 թիմերի դարձանները: Առավել հաճախ 5-ական անգամ նրա հարվածներից տուժել են «Դարաբաղը» ու «Դինամոն», 3-ական գնդակ էլ խփել «Միկայի» եւ «Կոսայի» դարձանները, 2-ական «Լեռնա-

սության անձնական ռեկորդներ սահմանեցին: Ինչպես միտ, արդյունավետ խաղով աչքի ընկավ Միք Ավանեսյանը: Իսկ ահա, Մկրտիչ Հովհաննիսյանի նշանակությունը վերջին տարիներին խախտվել էր, եւ ուրախալի է, որ կրկին նա աչքի ընկավ դիմադրության: Եւ նա, որ Արման Բարսայանը, Միք Ավանեսյանը, Սարգիս Նազարյանն ու Հայկ Հակոբյանն անցյալ մրցաշրջանում էլ տեղ էին գրառեցրել ռմբարկուների շասնյակում, որն այս անգամ հետեւյալ տեղն ունի:

	Գոլ	Խաղ	Միջինը	I ցր.	II ցր.	III ցր.
1. Արման Բարսայան	21	19	1,10	12	9	-
2. Հայկ Հակոբյան	16	19	0,84	4	12	-
3. Միք Ավանեսյան	15	21	0,71	6	9	-
4. Արամ Հակոբյան	15	19	0,78	8	7	3
5. Անդրեյ Բուլանով	12	13	0,92	5	7	1
6. Սարգիս Նազարյան	12	21	0,57	6	6	-
7. Մկրտիչ Հովհաննիսյան	11	20	0,55	8	3	-
8. Հայկ Հակոբյան	9	12	0,75	9	-	-
9. Տիգրան Դավթյան	9	19	0,47	4	5	-
10. Արմեն Մարկոսյան	9	21	0,42	5	4	-
11. Գալուստ Դեբրոսյան	9	22	0,40	6	3	-
12. Արարատ Հակոբյան	9	21	0,42	4	5	1
13. Վարդան Մինասյան	9	18	0,50	6	3	8

33 առաջնությունների լավագույն ռմբարկուները

Յվ.	Ռմբարկուն	Ակումբը	Գոլ	Խաղ	Միջ.
1992	Վահե Յազնուրյան	«Արարատ»	38	29	1,31
1993	Անդրանիկ Հովսեփյան	«Բանանց»	26	25	1,04
	Գեղամ Հովհաննիսյան	ՀՍԵՄ	26	27	0,96
1994	Արսեն Ավետիսյան	ՀՍԵՄ	39	26	1,50
1995	Արսեն Ավետիսյան	ՀՍԵՄ	12	10	1,20
1995/96	Արա Աղամյան	«Արագած»			
		«Շիրակ»	28	20	1,40
1996/97	Արսեն Ավետիսյան	«Փյունիկ»	24	21	1,14
1997	Արսեն Ավետիսյան	«Շիրակ»	18	17	1,05
1998	Արա Հակոբյան	«Դվին»	20	20	1
1999	Շիրակ Ստոիկյան	«Տեմեն»	21	24	0,87
2000	Արա Հակոբյան	«Արախ»	21	19	1,10
2001	Արման Բարսայան	«Փյունիկ»	21	19	1,10

ՄՐՃԱՐԳԱՆ-2001-Ի ԴՊՕՆԵԿՐՆԵՐԸ

Աշխարհում Ֆիգուս, Եվրոպայում Օուները Պարզեւների հանչնում Յյուրիխում

1992-93-ական ՖԻՖԱ-ն ֆուտբոլի ազգային հավաքականների գլխավոր մարզիչների հարցման արդյունքներով որոշում է աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստին՝ դարձնելու «Արարատի» մարզապետը: Լավագույնի ընտրության հարցում մարզիչների համար միակ սահմանափակումն այն էր, որ նրանք չպետք է անվանեին իրենց հավաքականների խաղադաշտերին: Հարցաթերթիկում առաջինը նշված ֆուտբոլիստն Տրեֆիլովն էր 5 միավոր, 2-րդը Նուրիխը՝ 3, 3-րդին՝ 1 միավոր:

Հարցմանը մասնակցել են 130 երկրների ազգային հավաքականների գլխավոր մարզիչները: Հարցման արդյունքներն ամփոփվել են դեռեւս հոկտեմբերի 31-ին, սակայն ՖԻՖԱ-ն դրանք գաղտնի էր պահում: Այսօր հայտնի էր, որ Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան հրատարակել է ինչ միայն առավելագույն հանգի միավորներ վաստակած 3

դիվանը արտոգորության ժամանակ աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստի մրցանակը հանձնվեց Պորտուգալիայի հավաքականի եւ Մարիոյի «Ռեալի» հարձակող Լուիս Ֆիգուսին: Եվրոպայի լավագույնի հավաքականի եւ «Մանչեսթեր Յունայթեդի» կիսապաշտպան Դեյվիդ Բեկեմը: Լավագույն տեղերը եզրափակում է քաղաքացի Ռուսը («Ռեալ» Մադրիդ): Աշխարհի լավագույն թիմ է ճանաչվել Հունգարիայի հավաքականը, որը ՖԻՖԱ-ի դասակարգման արդյունքներով ընթացիկ մրցաշրջանում ամենամեծ առաջընթացն է ունեցել: Հեռավոր է, որ 6 անգամ (1992-93, 95, 97-99 թթ.) աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստն ընտրվել է նաեւ «Ֆրանս ֆուտբոլի» «Ռուսե գնդակի» դափնեկիր: Այդ մրցանակը կհանձնվի Անգլիայի հավաքականի եւ «Լիվերպոլի» հարձակող Սայլ Օուները:

Ահա «Աղամանց գնդակի» դափնեկիրները.

1991 թ.	Լոբար Մաթեոս	Գերմանիա
1992 թ.	Մարկո վան Բաստեն	Հոլանդիա
1993 թ.	Ռոբերտո Բաջիո	Իտալիա
1994 թ.	Ռոմարիո	Բրազիլիա
1995 թ.	Ջորջ Վեա	Լիբերիա
1996 թ.	Ռոմարիո	Բրազիլիա
1997 թ.	Ռոմարիո	Բրազիլիա
1998 թ.	Ջինեդին Չիզան	Ֆրանսիա
1999 թ.	Ռիվալդո	Բրազիլիա
2000 թ.	Ջինեդին Չիզան	Ֆրանսիա
2001 թ.	Լուիս Ֆիգու	Պորտուգալիա

Հաղթողը չորսընկեր

Բոնգամարի համաշխարհային ստացիայի վարկածով ծանր ֆուտբոլի կարգում աշխարհի չեմպիոնի կոչման համար էլանդեր Հոլիֆիլդի եւ Ջոն Ռուուի մենամարտն ավարտվեց ոչ-ոքի: Մենամարտից հետո երկու մրցակիցներն էլ դժգոհ էին արդյունքից՝ գտնելով, որ հաղթանակը ղեկ է շարժվել հենց իրեն: Մենամարտի համար Հոլիֆիլդը ստացավ 2 մլն դոլար, Ռուուը՝ 3,2 մլն դոլար:

Հոլիֆիլդը մոնթեպոլիտոնի ռինգում 44-րդ մենամարտն անցկացրեց: Դրանցից 37-ում նա հաղթել է (25-ը՝ նոկաուտով), 2-ն ավարտվել է ոչ-ոքի, 5-ում՝ դարձվել է Ռուուը եւս 37 հաղթանակ է տարել (27-ը՝ նոկաուտով), մեկ մենամարտ ավարտվել է ոչ-ոքի, 4-ում՝ դարձվել է:

ՈՒԵՖԱ Մրցակարգը չի փոխվի

ՈՒԵՖԱ-ի կոմիտեում որոշվել է, որ մինչեւ 2005/06 թթ. մրցաշրջանը չեմպիոնների լիգայի անցկացման մրցակարգը չի փոխվի: Նախկինի դեպքում, դաշնային մեջ կնստեն 32 ուժեղագույն ակումբներ, որոնք կբաժանվեն 8 խմբի: ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի մրցաշարի անցկացման կարգն էլ փոփոխության չի ենթարկվի:

Իսկ ահա, ֆուտբոլի եվրոպայի դասակարգում (մինչեւ 17 եւ 19 տարեկաններ) առաջնության եզրափակիչ փուլում այսուհետ հանդես կգա ընդամենը 8 թիմ: 2003 թ. առաջնության ընտրական մրցաշարի վիճակահանությունը տեղի կունենա հունվարի 24-ին Պորտուգալիայում:

ՈՒԵՖԱ-ի համադասախմբան կոմիտեին առաջարկվել է օտարերկրյա արհեստական խոսածով կաղապարներում խաղերն անցկացնելու հետազոտությունները: Հնարավոր է, որ նման խաղադաշտերում արդեն 2004/05 թթ. մրցաշրջանից սկսած բոլոր լաստիկ եվրագավաթների խաղերի անցկացումը:

